

śrīḥ
śrīmatē rāmānujāya namaḥ
śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

śrīparāśarabhaṭṭāryairanugṛhītaḥ

॥ śrīguṇaratnakōśaḥ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

śrī raṅgarāmānuja mahādēśikan

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

śrīḥ

śrīmatē rāmānujāya namaḥ

śrīmatē nigamāntamahādēśikāya namaḥ

॥ śrīguṇaratnakōśaḥ ॥

śrīparāśara bhaṭṭāryaḥ śrīraṅgēśapurōhitah |

śrīvatsāṅkasutaḥ śrīmān śrēyasē mēstu bhūyasē ||

śriyai samastacidacidvidhānavyasyanām harēḥ |

aṅgīkāribhirālōkaiḥ sārthayantyai kṛtō’ñjaliḥ || 1 ||

ullāsapallavita pālitasaptalōkī -

nirvāhakōrakitanēma kaṭākṣalilām |

śrīraṅgaharmyatalamāṅgaladīparēkhām

śrīraṅgarājamahiṣīm śriyamāśrayāmaḥ || 2 ||

anukalatanukāñḍāliṅganārambhaśumbhat -

pratidiśabhujaśākhaśrīsakhānōkaharddhiḥ |

stananayanagulucchasphārapuṣpadvirephā

racayatu mayi lakṣmīkalpavallī kaṭākṣān || 3 ||

yadbhrūbhāṅgāḥ pramāṇam sthiracararacanā -

tāratamyē murārēḥ

vēdāntāstattvacintām murabhidurasi ya -

tpādaciḥnaistaranti |

bhōgōpōdghātakēlīculakitabha gava -

dvaīśvarūpyānubhāvā

sā naḥ śrīrāstrñītāmamṛtalaha ri dī -

laṅghānīyairapāṅgaiḥ || 4 ||

yadyāvattava vaibhavaṁ taducita -

stōtrāya dūrē spr̄hā

stōtum kē vayamityadaśca jagṛhuḥ

prāñcō viriñcādayaḥ |

apyēvaṁ tava dēvi ! vāñmanasayō -

rbhāśānabhijñām padam

kāvācaḥ prayatāmahē kavayitum

svasti praśastyai girām || 5 ||

stōtāram tamuśanti dēvi ! kavayō

yō vistr̄ṇītē guṇān

stōtavyasya tataśca tē stutidhurā

mayyēva viśrāmyati |

yasmādasmadamarṣaṇīyaphaṇiti -

svīkāratastē guṇāḥ

kṣāntyaudāryadayādayo bhagavati !

svām̄ prasnuvīraṇ prathām || 6 ||

sūktim samagrāyatu naḥ svayamēva lakṣmīḥ

śrīraṅgarājamahiṣī madhuraiḥ kaṭākṣaiḥ |

vaidagdhyavarṇaguṇagumbhanagauravairyām

kaṇḍūlakarṇakuharāḥ kavayō dhayanti || 7 ||

anāghrātāvadyaṁ bahuguṇaparīṇāhi manasō

duhānaṁ sauhārdaṁ paricitamivāthāpi gahanam |

padānāṁ saubhrātrādanimiṣaniṣeṣyam śravaṇayōḥ

tvamēva śrīrmahyam bahumukhaya vāñīvilasitam || 8 ||

śriyah śrīḥ ! śrīraṅgēśaya ! tava ca hṛdyāṁ bhagavatīṁ
śriyam tvattō'pyuccairvayamiha phaṇāmaḥ śrūtarām |
dṛśau tē bhūyāstāṁ sukhataralatārē śravaṇataḥ
punarharṣotkarṣāt sphuṭatu bhujayōḥ kañcukaśatam || 9 ||

dēvi ! śrutīṁ bhagavatīṁ prathamē pumāṁsaḥ
tvatsadguṇaughamaṇikōśagrhaṁ gṛṇanti |
taddvārapāṭanapaṭūni ca sētihāsa -
santarkaṇasmṛtipurāṇapurassarāṇi || 10 ||

āhurvēdānamānaṁ katicana katicā -
rājakam viśvamētat
rājanvatkēcidīśam guṇinamapi guṇai -
stam daridrāṇamanyē |
bhikṣāvanyē surājambhavamiti ca jaḍā -
stē talātalyakārṣuḥ
yē tē śrīraṅgaharmyāṅgaṇakanakalatē !
na kṣaṇam lakṣyamāsan || 11 ||

manasi vilasatā'kṣṇā bhaktisiddhāñjanēna
śrutiśirasi nigūḍham lakṣmi ! tē vīkṣamāṇāḥ |
nidhimiva mahimānaṁ bhuñjatē yē'pi dhanyāḥ
nanu bhagavati ! daivīṁ sampadaṁ tē'bhijātāḥ || 12 ||

asyēśānā jagata iti tē'dhīmahē yāṁ samṛddhiṁ
śrīḥ ! śrīsūktam bahumukhayatē tāṁ ca śākhānuśākham |
iṣṭē kaścijjagata iti yaḥ pauruṣē sūkta uktaḥ
tam ca tvatkam patimadhijagāvuttaraścānuvākah || 13 ||

*udbāhustvāmupaniṣadasāvāha naikā niyantrīṁ
śrīmadrāmāyaṇamapi param prāṇiti tvaccaritrē |
smartārō’smajjanani yatamē sētihāsaīḥ purāṇaiḥ
ninyurvēdānapi ca tatamē tvanmahimni pramāṇam || 14 ||*

*ākugrāmaniyāmakādapi vibhō -
rāsarvanirvāhakāt
aiśvaryam yadi hōttarōttaraguṇam
śrīraṅgabhartuh priyē ! |
tuṅgam maṅgalamujjvalam garimavat
puṇyam punah pāvanam
dhanyam yattadadaśca vīkṣaṇabhuva -
stē pañcaṣā vipruṣaḥ || 15 ||*

*ēkō muktātapatrapracalamaṇighaṇā -
tkārimaulirmanuṣyō
dṛpyaddantāvalasthō na gaṇayati natān
yatkṣaṇam kṣōṇipālān |
yattasmai tiṣṭhatē’nyaḥ kṛpanamaśaraṇō
darśayan dantapañktī
tattē śrīraṅgarājapraṇayini ! nayanō -
dañcitanayañcitābhyaṁ || 16 ||*

*ratirmatisarasvatī dhṛtisamṛddhisiddhiśriyaḥ
sudhāsakhi ! yatōmukham cicaliṣēttava bhrūlatā |
tatōmukhamathēndirē ! bahumukhīmahampūrvikām
vigāhya ca vaśamvadāḥ parivahanti kūlaṅkaṣāḥ || 17 ||*

saha sthiraparitrasavrajaviriñcanākiñcanaiḥ
anōkahabṛhaspatiprabalaviklabaprakriyam |
idam sadasadātmanā nikhilamēva nimnōnnataṁ
kaṭākṣatadupēkṣayōstava hi lakṣmi ! tattāṇḍavam || 18 ||

kālē śāmsati yōgyatāṁ cidacitō -
ranyōnyamāliṅgatōḥ
bhūtāhaṅkrtibuddhipañcakaranī -
svāntapravṛttīndriyaiḥ |
aṇḍānāvaraṇaissaḥasramakarō -
ttānbhūrbhuvassvarvataḥ
śrīraṅgēśvaradēvi ! tē vihṛtayē
saṅkalpamānah priyah || 19 ||

śabdādīnviśayān pradarśya vibhavam
vismārya dāsyātmakam
vaiśnavyā guṇamāyayā”tmanivahān
viplāvyā pūrvah pumān |
pumṣā panyavadhūvidambivapusā
dhūrtānivāyāsayan
śrīraṅgēśvari ! kalpatē tava parī -
hāsātmanē kēlayē || 20 ||

yaddūrē manasō yadēva tamasaḥ
pārē yadatyadbhutam
yatkālādapacēlimam surapurī
yadgacchatō durgatiḥ |
sāyujyasya yadēva sūtirathavā

yaddurgrahaṁ madgirāṁ
tadviṣṇoḥ paramaṁ padam tava kṛtē
mātassamāmnāsiṣuḥ || 21 ||

hēlāyāmakhilaṁ carācaramidaṁ
bhōgē vibhūtiḥ parā
puṇyāstē paricārakarmaṇi sadā
paśyanti yē sūrayaḥ |
śrīraṅgēśvaradēvi ! kēvalakṛpā -
nirvāhyavargē vayam
śēśitvē paramaḥ pumān parikarā
hyētē tava sphāraṇē || 22 ||

ājñānugrahabhīmakōmalapuri -
pālā phalaṁ bhējuṣāṁ
yā'yōdhyētyaparājītēti viditā
nākam parēṇa sthitā |
bhāvairadbhutabhōgabhuṁagahanai -
ssāndrā sudhāsyandibhiḥ
śrīraṅgēśvaragēhalakṣmi ! yuvayō -
stāṁ rājadhānīṁ viduh || 23 ||

tasyāṁ ca tvatkṛpāvanniravadvadhijanatā -
viśramārhāvakāśāṁ
saṅkīrṇāṁ dāsyatrṣṇākalitaparikaraīḥ
pumbhirānandanighnaiḥ |
snēhādashthānarakṣāvyasanibhirabhayam
śārṅgacakrāsimukhyaiḥ

ānandaikārṇavam śrīḥ ! bhagavati ! yuvayō -
rāhurāsthānaratnam || 24 ||

tatra sraksparsagandham sphuradupariphaṇā -
ratnarōcīrvitānam

vistīryānantabhōgam tadupari nayatā

viśvamēkātapatram |

taistaiḥ kāntēna sāntōditaguṇavibhavai -
rarhatā tvāmasaṅkhyaiḥ

anyōnyādvaitaniṣṭhāghanarasagahanān

dēvi ! badhnāsi bhōgān || 25 ||

bhōgyā vāmapi nāntarīyakatayā

puṣpāṅgarāgaissamam

nirvṛttapraṇayātivāhanavidhau

nītāḥ parīvāhatām |

dēvi ! tvāmanu nīlayā saha mahī -

dēvyassahasram tathā

yābhīstvam stanabāhudṛṣṭibhiriva

svābhiḥ priyam ślāghasē || 26 ||

tē sādhyāssanti dēvā janani ! guṇavapu -

rvēśavṛttasvarūpaiḥ

bhōgairvā nirviśēśāḥ savayasa iva yē

nityanirdōṣagandhāḥ |

hē śrīḥ ! śrīraṅgabhartustava ca padaparī -

cāravṛttyai sadā'pi

*prēmapradrāṇabhāvāvilahṛdayahaṭhā -
tkārakaiṅkaryabhōgāḥ ॥ 27 ॥*

*svarūpaṁ svātantryaṁ bhagavata idam candravadanē !
tvadāślēśotkarṣādbhavati khalu niṣkarṣasamayē |
tvamāśirmātaḥ ! śrīḥ ! kamituridamitthaṁ tvavibhavaḥ
tadantarbhāvāttvāṁ na pṛthagabhidhattē śrutirapi ॥ 28 ॥*

*tava sparśādīśam sprśati kamalē ! maṅgalapadaṁ
tavēdaṁ nōpādhērupanipatitaṁ śrīrasi yataḥ |
prasūnaṁ puṣyantīmapi parimalarddhīṁ jigadiṣuh
na caivaṁ tvādēvaṁ svadata iti kaścitkavayatē ॥ 29 ॥*

*apāṅgā bhūyāṁsō yadupari param brahma tadabhūt
amī yatra dvitrāssa ca śatamakhādistadadharāt |
ataḥ śrīrāmnāyastadubhayamuśāṁstvāṁ praṇijagau
praśastissā rājñō yadapi ca purīkōśakathanam ॥ 30 ॥*

*svataśśrīstvaṁ viṣṇōssvamasi tata ēvaiṣa bhagavān
tvadāyattarḍḍhitvē'pyabhavadaparādhīnavibhavaḥ |
svayā dīptyā ratnaṁ bhavadapi mahārgham na viguṇam
na kuṇṭhasvātantryaṁ bhavati ca na cānyāhitaguṇam ॥ 31 ॥*

*praśakanabalajyōtirjñānaiśvarīvijayaaprathā -
praṇatavaraṇaprēmakṣēmaṅkaratvapurassarāḥ |
api parimalaḥ kāntirlāvaṇyamarciritīndirē !
tava bhagavataścaitē sādhāraṇā guṇarāśayaḥ ॥ 32 ॥*

*anyē'pi yauvanamukhā yuvayōssamānāḥ
śrīraṅgamaṅgalavijrmbhaṇavaijayanti ! |*

*tasmiṁstava tvayi ca tasya parasparēṇa
saṁstīrya darpaṇa iva pracuram svadantē || 33 ||*

*yuvatvādau tulyē'pyaparavaśatāśatruśamana -
sthiratvādīnkṛtvā bhagavati ! guṇān puṁstvasulabhān |
tvayi strītvai kāntān mradimapati pārārthyakarunā -
kṣamādīnvā bhōktum bhavati yuvayōrātmani bhidā || 34 ||*

*ghanakanakadyutī yuvadaśāmapi mugdhadaśām
yuvataruṇatvayōrucitamābharaṇādi param |
dhruvamasamānadēśavinivēśi vibhajya harau
tvayi ca kuśēśayōdaravihāriṇi ! nirviśasi || 35 ||*

*aṅgam tē mṛduśītamugdhamadhurō -
dārairguṇairgumbhataḥ
kṣīrābdhēḥ kimṛjīṣatāmupagatā
manyē mahārghāstataḥ |
induḥ kalpalatā sudhāmadhumukhā
ityāvilām varṇanām
śrīraṅgēśvari ! śāntakṛtrimakathām
divyam vapurnārhati || 36 ||*

*praṇamadanuvidhitsāvāsanānamramagrē
praṇayiparicīśākuñcitaṁ pārśvakēna |
kanakanikaṣacañcaccampakasraksamāna -
pravaramidamudāraṁ varṣma vācāmabhūmiḥ || 37 ||*

*ēkaṁ nyañcyā natikṣamam mama param
cākuñcyā pādāmbujam*

madhyē viṣṭarapuṇḍarīkamabhayaṁ
vinyasya hastāmbujam |
tvāṁ paśyēma niṣēduṣīṁ pratikalaṁ
kāruṇyakūlaṅkaśa -
sphārāpāṅgataraṅgamamba ! madhuraṁ
mugdhaṁ mukhaṁ ! bibhratīm || 38 ||

surabhitanigamāntaṁ vandiṣīyēndirāyāḥ
tava kamalapalāśaprakriyaṁ pādayugmam |
vahati yadupamardairvaijayantī himāmbhāḥ
plutibhiriva navatvaṁ kāntabāhāntarālē || 39 ||

tvatsvīkārakalāvalēpakaluṣā
rājñāṁ dṛśō durvacāḥ
nityaṁ tvanmadhupānamattamadhupa -
śrīnirbhārābhyāṁ patim |
dṛgbhyāmēva hi puṇḍarīkanayanaṁ
vēdō vidāmāsatē
sākṣāllakṣmi ! tavāvalōkavibhavaḥ
kākvā kayā varṇyatē || 40 ||

ānandātmabhirīśamajjanamada -
kṣībālasairāgala -
prēmārdrairapi kūlamudvahakṛpā -
samplāvitāsmādṛśaiḥ |
padmē ! tē pratibindubaddhakalika -
brahmādiviṣkambhakaiḥ

aiśvaryōdgamagadgadairaśaraṇam
māṁ pālayālōkitaiḥ ॥ 41 ॥

pādāruntudamēva paṅkajarajaścēṭibhṛśālōkitaiḥ
aṅgamlānirathāmba ! sāhasavidhau līlāravindagrahaḥ ।
dōlā tē vanamālayā haribhujē hā kaṣṭaśabdāspadaṁ
kēna śrīratikōmalā tanuriyam vācāṁ vimardakṣamā ॥ 42 ॥

āmaryādamakaṇṭakam stanayugam
nādyāpi nālōkita -
bhrūbhēdasmitavibhramā jahati vā
naisargikatvāyaśah ।
sūtē śaiśavaya uvanavyatikarō
gātrēṣu tē saurabham
bhōgasrōtasi kāntadēśikakara -
grāhēṇa gāhakṣamah ॥ 43 ॥

āmōdādbhutaśāli yauvanadaśā -
vyākōcamamlānimat
saundaryāmṛtasēkaśītalāmidam
lāvaṇyasūtrārpitam ।
śrīraṅgēśvari ! kōmalāṅgasumana -
ssandarbhaṇam dēvi ! tē
kāntōrahpratiyatnamarhati kavīm
dhiṁmāmakāṇḍākulam ॥ 44 ॥

marmasprśō rasasirā vyatividhya vṛttaiḥ
kāntōpabhōgalalitairlulitāṅgayaṣṭih ।

*puṣpāvalīva rasikabhramarōpabhuktā
tvam dēvi ! nityamabhinandayasē mukundam || 45 ||*

*kanakaraśanāmuktātāṭaṅkahāralalāṭikā -
maṇisaratulākōṭiprāyairjanārdanajīvikē ! |
prakṛtimadhuram gātram jāgarti mugdhavibhūṣaṇaiḥ
valayaśakalairdugdham puṣpaiśca kalpalatā yathā || 46 ||*

*sāmānyabhōgyamapi kaustubhavaijayantī -
pañcāyudhādiramaṇaḥ svayamēva bibhrat |
tadbhārakhēdamiva tē parihartukāmaḥ
śrīraṅgadhadhāmamaṇimañjari ! gāhatē tvām || 47 ||*

*yadi manujatiraścām līlayā tulayavṛttēḥ
anujanuranurūpā dēvi ! nāvātarisyah |
asarasamabhaviṣyannarma nāthasya mātaḥ !
daradaladaravindōdantakāntāyatākṣi || 48 ||*

*skhalitakaṭakamālyairdōrbhirabdhiṁ murārēḥ
bhagavati dadhimātham mathnataḥ śrāntiśāntyai |
bhramadamṛtatarāṅgāvartataḥ prādurāśīḥ
smitanayananasudhābhissiñcatī candrikēva || 49 ||*

*mātarmaithili ! rākṣasīstvayi tadai -
vārdrāparādhāstvayā
rakṣantyā pavanātmajāllaghutarā
rāmasya gōṣṭhī kṛtā |
kākam tam ca vibhīṣaṇam śaranami -
tyuktikṣamau rakṣataḥ*

sā nassāndramahāgasassukhayatu
kṣāntistavā”kasmikī || 50 ||

mātarlakṣmi yathaiva maithilajanastēnādhvanā tē vayam
tvaddāsyai karasābhīmāna subhagairbhāvairihāmutra ca |
jāmātā dayitastavēti bhavatīsambandhadṛṣṭyā harīm
paśyēma pratiyāma yāma ca parīcārān prahṛṣyēma ca || 51 ||

pitēva tvatprēyān janani paripūrṇāgasi janē
hitasrōtōvṛttyā bhavati ca kadācit kaluṣadhiḥ |
kimētannirdoṣaḥ ka iha jagatīti tvamucitaiḥ
upāyairvismārya svajanayasi mātā tadasi naḥ || 52 ||

nēturnityasahāyinī janani na -
strātum tvamatrāgata
lōkē tvanmahimāvabōdhabadhirē
prāptā vimardam bahu |
kliṣṭam grāvasu mālatīmr̥dupadam
viśliṣya vāsō vanē
jātō dhikkaruṇām̄ dhigastu yuvayōḥ
svātantryamatyaṅkuśam || 53 ||

adhiśayitavānabdhiṁ nāthō manantha babandha tam
haradhanurasau vallibhañjam̄ babhañja ca maithili |
api daśamukhīṁ lūtvā rakṣaḥ kabandhamanartayat
kimiva na patiḥ kartā tvaccāṭucuñcumanōrathah || 54 ||

daśaśatapāṇipādavadanākṣimukhairakhilaiḥ
api nijavaiśvarūpyavibhavairanurūpaguṇaiḥ |

*avataraṇairataiśca rasayan kamitā kamalē
kvacana hi vibhramabhramimukhē vinimajjati tē || 55 ||*

*jananabhavanaprītyā dugdhārṇavam bahumanyasē
janani dayitaprēmṇā puṣṇāsi tatparamam padam |
udadhiparamavyōmnōrvismṛtya mādṛśarakṣaṇa -
kṣamamiti dhiyā bhūyaḥ śrīraṅgadhāmani mōdasē || 56 ||*

*audāryakāruṇikatāśritavatsalatva -
pūrvēṣu sarvamatiśāyitamatra mātaḥ |
śrīraṅgadhāmni yadutānyadudāharanti
sītāvatāramukhamētadamuṣya yōgyā || 57 ||*

*aiśvaryamakṣaragatīṁ paramam padam vā
kasmaicidañjalibharam vahatē vitīrya |
asmai na kiñciducitaṁ kṛtamityathāmba !
tvam lajjasē kathaya kō'yamudārabhāvah || 58 ||*

*jñānakriyābhajanasaṁpadakiñcanō'ham
icchādhikāraśakanānuśayānabhijñāḥ |
āgāṁsi dēvi yuvayōrapi duḥsahāni
badhnāmi mūrkha caritastava durbharō'smi || 59 ||*

*ityuktikaitavaśatēna viḍambayāmi
tānamba ! satyavacasaḥ puruṣān purāṇān |
yadvā na mē bhujabalam tava pādapadma -
lābhē tvamēva śaraṇam vidhitaḥ kṛtā'si || 60 ||*

*śrīraṅgē śaradaśśataṁ saha suhṛ -
dvargēṇa niṣkaṇṭakam*

*nirduḥkhaṁ susukhañca dāsyarasikāṁ
bhuktvā samṛddhiṁ parām |
yuṣmatpādasarōruhāntararaja -
ssyāma tvamambā pitā
sarvam dharmamapi tvamēva bhava naḥ
svīkurvakasmātkṛpām || 61 ||
|| iti śrīguṇaratnakōśah samāptah ||*